

ФІЛОСОФСЬКІ, ОСВІТНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ І МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

ГРЕЧАНИК Наталія

ФЕНОМЕН КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОФЕСІЙНОМУ ВДОСКОНАЛЕННІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Феномен культурної ідентичності у професійному вдосконаленні керівника закладу освіти є одним із центральних чинників забезпечення якості управління в умовах сучасних викликів глобалізації, глокалізації, євроінтеграції та трансформації освітнього середовища в контексті його сталого розвитку.

Культурна ідентичність керівника виступає не лише особистісним утворенням, але й професійним ресурсом, що визначає внутрішню цілісність особистості керівника, його здатність до осмисленого лідерства, етичного прийняття рішень, збереження й розвитку ціннісного контексту освітньої діяльності, комунікаційної взаємодії, інноваційної активності.

Відповідно до визначення Н. Борисової, культурна ідентичність особистості формується на основі інтеграції національних традицій, соціальних норм і професійних орієнтирів, забезпечуючи здатність особистості зберігати автентичність у полікультурному середовищі [1].

Особливого значення набуває національно зорієнтований характер культурної ідентичності керівника сучасного освітнього закладу. Як наголошує М. Баликіна, формування національної ідентичності освітнього менеджера забезпечує не тільки інтеграцію культурних цінностей у систему управління, але й сприяє формуванню громадянсько зрілої особистості, зорієнтованої на патріотичне виховання, збереження історико-культурної спадщини та розвиток національної свідомості у здобувачів освіти [2].

Разом із тим за результатами дослідження О. Сухомлинської, національно зорієнтована культурна ідентичність виявляється у здатності керівника не лише зберігати, але й творчо переосмислювати історико-культурну спадщину, впроваджувати у практику управління національні освітні ідеали, гуманістичні цінності, принципи демократичного управління [3]. Ідентичність такої сутності слугує основою для формування громадянської відповідальності, патріотизму, академічної доброчесності як особистих і професійних якостей керівника.

Своєю чергою громадянська та національно-патріотична зорієнтованість і самодостатність керівника сучасного закладу освіти зумовлена глибокою культурною рефлексією управлінця, що сприяє його здатності до саморозвитку, адаптації до змін культурно-освітніх парадигм, ефективної реалізації принципів академічної етики, соціальної справедливості, культурного розмаїття. Як стверджують М. Іванова та Т. Левицька, національно зорієнтована культурна ідентичність керівника закладу освіти є не лише характеристикою особистісної зрілості, а й важливою передумовою соціального капіталу освітньої установи, її здатності конкурувати на освітньому ринку, розвивати партнерські відносини з громадою, формувати позитивний імідж закладу [4].

Відтак, національно зорієнтована культурна ідентичність керівника виступає запорукою стабільності освітнього середовища, сприяє посиленню ролі закладу освіти як осередку формування ідентичності молодого покоління зокрема і суспільства в цілому.

Розвиток культурної ідентичності керівника має прямий вплив на його професійну автономію, критичне мислення, здатність до прийняття стратегічних рішень в умовах соціальних змін. Як зазначає Т. Ковтун, сформована культурна ідентичність дозволяє керівникові будувати ефективну управлінську діяльність, базовану на етичних засадах, здатність до лідерства у багатокультурному освітньому середовищі, відкритість до інновацій [5]. Саме тому професійне вдосконалення керівника повинно охоплювати не лише розвиток управлінських компетентностей, а й цілеспрямовану підтримку процесу культурної самоідентифікації, рефлексії власних ціннісних установок і культурних смислів.

Дослідження О. Овчарук і Л. Луцик підтверджують, що розвиток міжкультурної компетентності керівника вимагає не тільки знань про інші культури, а й усвідомлення власної культурної приналежності, що є основою ефективної міжкультурної комунікації та гармонізації внутрішнього освітнього середовища [6]. Тож, культурна ідентичність в сучасних умовах стає важливим чинником забезпечення інклюзивності, толерантності, взаємоповаги у взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу.

Слід зазначити, що формування національно зорієнтованої культурної ідентичності керівника закладу освіти має стати цілеспрямованим процесом відповідно до специфіки освітньої діяльності та спиратися на кілька основних педагогічних умов: створення культурологічно насиченого освітнього середовища; впровадження ціннісно-орієнтованих програм професійного неперервного вдосконалення; підтримка рефлексивної практики керівників закладів освіти щодо осмислення культурного змісту й засад своєї діяльності; інтеграція національних культурних традицій в освітні управлінські стратегії; розвиток комунікативної компетентності в умовах культурного розмаїття.

Таким чином, феномен культурної ідентичності виступає системним і стратегічно важливим чинником професійного вдосконалення керівника освітньої організації, забезпечуючи єдність професійної, соціальної та громадянської позиції управлінця. Культурна ідентичність керівника визначає його здатність підтримувати ціннісні орієнтири, інтегрувати національні культурні традиції в управлінську практику, формувати демократичне й інклюзивне освітнє середовище. В такому контексті саме через утвердження культурних і ціннісних засад освітній менеджер здатний ефективно здійснювати управління, зберігаючи баланс між національною ідентичністю та викликами глобалізації.

Поряд із цим варто зазначити, що практична значущість розвитку культурної ідентичності виявляється у здатності керівника створювати освітні організації з чіткою ціннісною місією, стійкою етичною позицією, високим рівнем соціальної відповідальності та готовністю до інноваційних змін. А саме впровадження культурологічного підходу до професійного розвитку керівника дозволяє підвищити ефективність управлінських рішень, сприяти формуванню позитивного іміджу закладу освіти в громаді, зміцнювати соціальну довіру та залучати широку громадськість до освітніх процесів. Забезпечення цілеспрямованого розвитку культурної ідентичності має стати стратегічним завданням системи підготовки та післядипломної освіти керівних кадрів освіти України. Це передбачає розроблення й впровадження інноваційних освітніх програм, орієнтованих на інтеграцію культурних компетентностей, розвиток етичного лідерства, рефлексивних умінь і навичок міжкультурної взаємодії, що в сукупності забезпечить стійкість, конкурентоспроможність та динамічний розвиток сучасних освітніх організацій.

Література

1. Борисова Н. В. (2022). Культурна ідентичність особистості в умовах глобалізації: педагогічний аспект. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2 (47). 35-39.
2. Баликіна М. І. (2021). Національна ідентичність як чинник професійної діяльності керівника закладу освіти. *Інноваційна педагогіка*. 36. 72-76.
3. Сухомлинська О. (2010). Концепт національної ідентичності в освітній політиці України: культурологічний аналіз. *Український педагогічний журнал*. 2. 12-21.
4. Іванова М., Левицька Т. (2020). Культурна ідентичність керівника закладу освіти як чинник розвитку соціального капіталу. *Управління школою*. 7-8. 38-42.
5. Ковтун Т. М. (2020). Культурна ідентичність та її роль у професійному розвитку керівника освітньої установи. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2. 1. 109-114.
6. Овчарук О. О., Луцик Л. І. (2020). Формування міжкультурної компетентності керівника закладу освіти в умовах сучасних викликів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 28. 95-100.

**Ministry of Education
and Science of Ukraine**

**National University of Life
and Environmental Sciences of
Ukraine**

**Faculty of Humanities
and Pedagogy**

**Uniwersytet
Pomorski
w Słupsku**

**Дипломатична
академія
України**

**University of
Reading**

**NATIONAL UNIVERSITY OF LIFE
AND ENVIRONMENTAL SCIENCES OF UKRAINE
Faculty of Humanities and Pedagogy
Department of Philosophy and International Communication**

**INTERNATIONAL AND INTERCULTURAL COMMUNICATION
IN SHAPING UKRAINE'S IMAGE:
DEVELOPMENT STRATEGIES**

**MATERIALS
OF THE INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE**

May 01, 2025

Kyiv

Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку: зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. Київ, 01 травня, 2025 р. Київ: Міленіум, 2025. 178с.

Збірник укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку», що її провела кафедра філософії та міжнародної комунікації гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is compiled on materials of the International scientific and practice conference «International and intercultural communication in shaping Ukraine's image: development strategies» a held by the Department of Philosophy and International Communication of the Faculty of Humanities and Pedagogy of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. All the materials are synchronized with the guidelines of the conference.

Forscientists, lecturers, postgraduates, students.

Редакційна колегія:

Шинкарук В.Д., д-р філ. наук, проф. (голова); Балалаєва О. Ю., канд. пед. наук, доц., Вакулик І.І., канд. філ. наук, доц.; Культенко В.П., канд. філос. наук, доц., Лаута О.Д., канд. філос. наук, доц., Савицька І.М., канд. філос. наук, доц., Христюк С.Б., канд. іст. наук, доц.

Схвалено до друку на засіданні вченої ради
гуманітарно-педагогічного факультету, протокол № 9 від 17.04.2025

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, покликання на них і засвідчують відсутність плагіату.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів.

© НУБіП України, 2025
© Автори, 2025